

Subject : Education

Course : CC-3/GE-2/CC-2

Topic : Emotional Intelligence.
(आस्थात्मक बुद्धि)

Note Down by MP

◆ প্ৰায়েমিক বুদ্ধি (Emotional Intelligence):

অধিকৃত বুদ্ধিৰ সৈতে প্ৰায়েমিক বুদ্ধিও ব্যক্তিৰ কৰ্মকাণ্ড
ও পৰিবেশগত কাৰ্যসমূহৰ মিত্ৰক্ৰিয়াৰ ফল।

১৯৯০ খ্ৰীষ্টাব্দে দুজন আমেৰিকান প্ৰফেছৰ Dr. John
Mayer এক Dr. Peter Salovey প্ৰজোডে মানুহৰ ক্ষমতাৰ কোনো
নিৰ্ভৰ্য কৰে কিনা এই বিষয়ে ষ্টাটিস্টিক তথ্য গ্ৰহণ কৰতে
জিমে 'প্ৰায়েমিক বুদ্ধি' (Emotional Intelligence) শব্দটি প্ৰথম
ব্যৱহাৰ কৰে। আৰ আমেৰিকানি Daniel Goleman ১৯৯৫ মানে
'প্ৰায়েমিক বুদ্ধি' ধাৰণাটিকে জনপ্ৰিয় কৰে তোলে।

◆ প্ৰায়েমিক বুদ্ধিৰ অংগ:

John D Mayer এক Peter Salovey - ৰ সৈতে, প্ৰায়েমিক
বুদ্ধি হল চাৰটি ক্ষেত্ৰে প্ৰজোডে বুদ্ধি প্ৰদৰ্শন কৰাৰ ক্ষমতা।
যেন - প্ৰজোডে প্ৰত্যক্ষ কৰা, চিন্তাৰ সৈতে অধ্যয়ন কৰা, প্ৰজোডে
বোকা এক নিয়ন্ত্ৰণ কৰা। (আনন্দ, দুঃখ, মে, স্বৰ্গ প্ৰভৃতি প্ৰজোডে ইয়াৰ)

Daniel Goleman বলেছে, প্ৰায়েমিক বুদ্ধি ব্যক্তিৰ
প্ৰকাৰিক অংগসমূহৰ অধ্যয়ন, যেন - অহম্মিতা, প্ৰেৰণা, স্বৰ্গ,
স্বাধীন আনন্দ এক সামাজিক দক্ষতা।

◆ প্ৰাক্‌শাসিতিক বুদ্ধিবৈশিষ্ট্য :

প্ৰাক্‌শাসিতিক বুদ্ধিবৈশিষ্ট্যখনি হ'ল —

1. অহঁ বুদ্ধি-প্ৰধানত প্ৰক্ৰোচ অৱগতি । ব্যক্তিৰ জ্ঞানমূলক চিন্তা-প্ৰায়শ্চিক নহ'ল ।
2. বস্তুসংগতি ও পৰিবেশৰ স্মিতিক্ৰমাৰ দ্বাৰা অৱগতিত হ'ল ।
3. চমকত বস্তুৰে স্তেৰে অৰ্টি বিশেষ সুকলপন ।
4. বস্তুপৰিচালনে বিশেষ প্ৰয়োজনীয় ।
5. অহঁ বুদ্ধি জীৱনব্যাপী বিকলভোগ্য ।
6. নেতৃত্বদানে বিশেষ অক্ষমক ।
7. প্ৰত্যক্ষপ্ৰত্যক্ষ অনুভূতিকৈ ব্যক্তিৰ চিন্তনে অধীভূত কৰে এক ব্যক্তিৰ বিশ্লেষণ সমতা , অক্ষম্যক্ষমবানে ও স্মিতিক্ৰমিত প্ৰহনে অক্ষমতা কৰে ।
8. প্ৰাক্‌শাসিতিকৈ অধিকভাৱে বস্তুৰে স্মিতিক্ৰমে অধীভূতনে অক্ষম্যক্ষম কৰে ।
9. প্ৰাক্‌শাসিতিকৈ অৱগতি ও স্মিতিক্ৰমে অক্ষমক ।
10. ব্যক্তি জীৱনে অৱগতি ; স্মিতিক্ৰমিত ও স্মিতিক্ৰমিত কৰে ।
11. ব্যক্তি জীৱনকৈ সুকলপিত কৰে ।

◆ প্ৰাজ্ঞাতিক বুদ্ধিৰ উপাদান সমূহ:

প্ৰাজ্ঞাতিক বুদ্ধিৰ তিনিটি সুকৃতপূৰ্ণ উপাদান হ'ল —

1. আঁঠব্যক্তিক লেব্ৰসাম্য ব্ৰহ্মাৰ সন্মতা .
2. আঁঠব্যক্তিক লেব্ৰসাম্য ব্ৰহ্মাৰ সন্মতা .
3. স্ৰষ্টোজস্ৰূপন ও ব্ৰহ্মা ব্ৰহ্মাৰ সন্মতা .

1. আঁঠব্যক্তিক লেব্ৰসাম্য ব্ৰহ্মাৰ সন্মতা :

আঁঠব্যক্তিক লেব্ৰসাম্য ব্ৰহ্মাৰ অৰ্থ ব্যক্তিৰ নিজেৰ সন্মতা অৰ্থকৈ অৰহিত হ'ল। তেওঁৰ আত্মসংকটতা, নিৰ্ভয়ৰ সৰীৰ ও মনকে জানা, জ্ঞানমূলক শক্তি, ধ্যানমিতক ব্ৰহ্মব্ৰহ্ম, নিৰ্ভয়তা, আঁঠহৰ্ষি, জিৰায়েগ নিয়ন্ত্ৰন, ব্যবহাৰিক জীবনেৰ জ্ঞান ইত্যাদি প্ৰেৰ বুদ্ধিৰ অংকুৰ।

2. আঁঠব্যক্তিক অৰ্থকৈ ব্ৰহ্মা ব্ৰহ্মাৰ সন্মতা :

আঁঠব্যক্তিক অৰ্থকৈ ব্ৰহ্মাৰ অৰ্থ হ'ল অৰ্থকৈ বিভিন্ন ব্যক্তিৰ অৰ্থে পাৰম্পৰিক অৰ্থকৈ স্ৰূপন কৰা প্ৰক্ৰিা ব্ৰহ্মাৰ ব্ৰহ্মাৰ সন্মতাকে, প্ৰাজ্ঞাতিক বুদ্ধিৰ দ্বাৰাৰ ব্যক্তি প্ৰমোদনমতো নিজেৰ আঁঠবনেৰ পৰিবৰ্তন ঘটাতৈ পাৰে প্ৰক্ৰিা আবেগেৰ দ্বাৰাকৈ নিয়ন্ত্ৰন কৰে। অন্যেৰ অৰ্থে সুসন্মকৈ ব্ৰহ্মাৰ ব্ৰহ্মাতৈ পাৰে।

3. স্ৰষ্টোজস্ৰূপন ও ব্ৰহ্মা ব্ৰহ্মাৰ সন্মতা :

স্ৰষ্টোজস্ৰূপন বলতে সামাজিক শিথলক্ষিত ব্ৰহ্মাৰ সন্মতাকে বোলায়। প্ৰেৰ সন্মতাৰ আশায়ে ব্যক্তি তাৰ সামাজিক স্ৰেলামেগাৰ পৰিস্থিকে আৰু বিধৃত কৰতে পাৰে। অৰ্থকৈ বুদ্ধি প্ৰ বিষয়ে সুৰ স্ৰেলামি আশায়ে কৰে না। প্ৰব্ৰহ্ম্য প্ৰমোদন প্ৰাজ্ঞাতিক বুদ্ধি।

◆ প্রাকসৌন্দর্যিক বুদ্ধিৰ বৰ্ণনা :

1. নিজেৰ অগুণ্ণতি সম্পৰ্কে জানতে পাৰে যাতে অন্যেৰ অৰ্থে সম্পৰ্কৰ ক্ষাপনে অসুবিধা না হয়। প্রাকসৌন্দর্যিক বুদ্ধি মানুহকে আত্মহীন সম্পন্ন কৰে তোলে।
2. নিজেৰ প্ৰকৌণ্ডেলি আঁঠিৰ লোৰে নিয়ন্ত্ৰণ ও পৰিচালনা কৰা, তা না হলে ব্যক্তিৰ আভিমানত সম্পন্ন দেখা যায়।
3. প্রাকসৌন্দর্যিক বুদ্ধি অন্ধেৰ সক্ষতা তেঁৱিৰ প্ৰেৰণাৰ অঙ্কাৰে বিশেষ হেঁমিকা প্ৰদান কৰে।
4. প্রাকসৌন্দর্যিক বুদ্ধি ব্যক্তিকে অপৰ ব্যক্তিৰ প্ৰকৌণ্ডেলি সিনতে সাহায্য কৰে এক তা স্বীকৃতি প্ৰদানেও সাহায্য কৰে।
5. আঁঠিৰ লোৰে দেখা যায় কোন কোনে ব্যক্তি-অন্যেৰ অৰ্থে সম্পৰ্কৰ সঠিনে বিশেষ কৰা। অৰ্থেৰ অৰ্থে পূৰ্ব পট্ট কৰে।
আনন্ড আৰু এক হেঁমিকাৰ মানুহ দেখা যায় যাক কৰ্মৰত কোনে সম্পৰ্কৰ দীৰ্ঘদিন বৰ্ণনাৰ বাস্তবে পাৰে না। এটা প্রাকসৌন্দর্যিক বুদ্ধিৰ জৰতম্ভেৰ বৰ্ণনে ঘৰে থাকে।

◆ অধিবৃত্ত বুদ্ধি এবং প্রাক্‌জৈবিক বুদ্ধির মূল্যে পার্থক্য :

অধিবৃত্ত বুদ্ধি	প্রাক্‌জৈবিক বুদ্ধি
১. এটি স্থায়ীকৃত জ্ঞানগতিক স্মরণ এবং প্রধানত কেন্দ্রীয় স্নায়ু নির্ভর।	১. এটি প্রাক্‌জৈবিক স্মরণ এবং প্রধানত খ্যাতস্মরণ নির্ভর।
২. পরিবেশ পরিষ্কৃতি অনুযায়ী বুদ্ধি ও চিন্তার দ্বারা নিয়ন্ত্রিত হয়।	২. পরিবেশ পরিষ্কৃতি অনুযায়ী প্রকোচে দ্বারা নিয়ন্ত্রিত হয়।
৩. নতুন পরিষ্কৃতি ও সমস্যা সম্মতিবোধিতিক অভিযোগন স্মরণ।	৩. নতুন পরিবেশ পরিষ্কৃতি ও আলোক প্রাক্‌জৈবিক চিত্র সাধারণ নির্দেশ প্রকোচে দ্বারা কর্ম সম্পাদন হয়।
৪. জ্ঞানমূলক চিত্রের সংশোধন।	৪. প্রধানত অনুভূতিমূলক চিত্রের সংশোধন।
৫. অনুশীলন আলোচ্য নয়।	৫. অনুশীলন আলোচ্য।
৬. প্রধানত অহংস্বত।	৬. অহংস্বত এবং অস্বীকৃত।
৭. নির্দিষ্ট বয়স পর্যন্ত বিকশণ ঘটে।	৭. জীবনব্যাপী বিকশণ ঘটে।

প্রাথমিক বুদ্ধির প্রয়োজনীয়তা :

বর্তমানে সমগ্র বিশ্বই এ বিষয়টির উপর বিশেষ গুরুত্ব আশেপাশ করেছে। ব্যক্তি এবং সমাজের কল্যাণের জন্য প্রাথমিক বুদ্ধির আশ্রয়ে ব্যক্তির প্রাথমিক বুদ্ধি সম্পর্কে অতেনতা বিশেষ প্রয়োজন।

প্রাথমিক বুদ্ধির গুরুত্ব সম্পর্কে নিম্নে আলোচনা করা হল -

1. জীবনে অক্ষমতা এবং শিক্ষার অক্ষমতা সম্পর্কে বিস্ময়জনক স্তরে বুদ্ধির অপেক্ষা প্রাথমিক বুদ্ধি অধিক কার্যকরী। উচ্চ প্রাথমিক বুদ্ধি সম্পন্ন ব্যক্তির জীবনে প্রতিটি ক্ষেত্রে অক্ষমতা অর্জনের সম্ভাবনা অধিক।
2. কমবেলায় ব্যক্তির বুদ্ধির এক সোমসত্ত্ব উৎসর্গতা অপেক্ষা প্রাথমিক বুদ্ধি অধিক পরিমাণে কার্যকরী। সোমসত্ত্ব চমত্ব অধিকারী ব্যক্তি যদি উচ্চ প্রাথমিক বুদ্ধি সম্পন্ন হয়, তবেই নিজে এবং অন্যের সহকারীত্বের সঙ্গে মানিয়ে চলতে তার সক্ষমতা হয়।
3. ব্যক্তি এবং সমাজ জীবনের বিভিন্ন দৃষ্ট নিয়মে প্রাথমিক বুদ্ধির বিশেষ সুবিধা চূড়ান্ত হয়।
4. সমাজে সার্থক আবিষ্কার প্রাথমিক বুদ্ধির সুবিধা অর্জিত হয়।